

NAGY KRISTÓF

KRASSÓ GYÖRGYRŐL

Szobordöntés, utcaátnevezés, székházfoglalás, kopogtatócédula-égetés: Krassó György 1989–1990-ben végrehajtott – és mára szinte teljesen elfelejtett – utcai akciói már saját korukban sem illeszkedtek a rendszerváltás politikai tájképehez. Így ezekkel az utókor sem nagyon tudott mit kezdeni, mert teljesen eltértek az elsősorban írók, tudósok és technokraták által formált rendszerváltás tipikusan írásalapú politizálásától. Politikai nézeteinek utóélete sem alakult másként: az általa vitt néppárát, baloldali, de a létező szocializmussal szembehelyezkedő politika távol állt a rendszerváltás utáni évek nemzeti színeibe csomagolt antidemokratikus populizmusától és nyugati mintákat dicsőítő demokratikus antipopulizmusától is.¹ Ennek ellenére mindkét tábor megpróbálta a saját hősei közé sorolni Krassót, így fordulhatott elő, hogy 2002-ben egyszerre emlékeztek rá a Jobbik és Demszky Gábor is.

Krassó 1989-ben alapította meg a Magyar Október Pártot, amely az utca pártjának nevezte magát (ahogy a *Popey* dallamára írt kampánydaluk szól: „A Magyar Október Párt / Az utcán politizál / Nem kell a díszes szép vadászterem / Az igazság az utcán terem”), és utcai akcióiban egyfajta baloldali populizmust próbált megvalósítani. Levesosztást tartottak Csepelen, Óbudán és Újpesten (rámutatva arra, hogy kik lesznek a rendszerváltás kárvallottjai), népszínművet adtak elő a Városligetben (amelynek egyik leghálásabb szerepe a folyamatosan csökkenő élet-színvonalé lehetett),² és próbáltak alternatív megemlékezést szervezni a Nagy Imre-újratemetés napjára (amit egyszerre tartottak a régi és az új elit kiegyezésének, illetve a nép helyett csak a nagy nevekre fókuszáló megemlékezésnek). A Magyar Október Pártnak ezeken túl is számos olyan akciója volt, amelyeknek egyes elemei ismerősek lehetnek az elmúlt 8–12 év tünteteskultúrájából: átnevezték a Münnich Ferenc utcát Nádor utcává,³ elégették a kopogtatócéduláikat, hogy hamu formájában adják le őket, és a választási törvény ellen tiltakozva egy hónapot sátraztak a Parlament előtt.

Rendszerváltás körüli akciói legalább három forrásból táplálkoztak, amelyek egyszerre magyarázzák a performatív és a politikai radikalizmusát. Egyrészt 1956-ból, amelynek eseményeiben aktívan részt vett, olyannyira, hogy utána több évet börtönben is töltött. Számára '56 volt a legfontosabb hivatkozási pont, ezért is lett 1989-ben alapított pártjának – amellyel utcai akcióit végrehajtotta – a neve *Magyar Október Párt*. Az ő '56-ja elsősorban a munkástanácsok '56-ja volt, annak a példája, hogy a nép nemcsak lázadásra, hanem demokratikus és igazságos önszerveződésre is képes. Krassó nemcsak névleg követte '56-ot, hanem akciói politikai tartalmában és előadásmódjában is. Ezek az akciók a mindenkori népellenes elit ellen szóltak, legyen az az államszocializmus vagy a formálódó liberális kapitalizmusé, mindig közérthető hangot ütöttek meg, és gyakran 1956-os

események újrajátszására épültek. Így amikor ő és társai ledöntötték a Honvéd téren álló Münnich Ferenc-szobrot (és hazavitték egyes darabjait), az egyértelműen a Sztálin-szobor ledöntését (és relikviává válását) visszhangozta, ahogy 1989 decemberében a Fehér Ház egyéjszakás elfoglalása a Köztársaság téri pártszékház ostromát. Az a fotó pedig, amelyen Krassó 1989 októberében egy műanyag gépfegyverrel pózol a Corvin közben, nemcsak az újrajátszás igényére, hanem az akciókban mindig meglévő humorra is jó példa. Performatív akciói másrészt sokat köszönhettek az 1980-as évek hazai képzőművészetében létező populistá irányzatoknak.⁴ Az ide sorolható alkotók – mint Háy Ágnes vagy az Inconnu csoport – olyan művészetet próbáltak csinálni, amely a nép nevében és a nép nyelvén beszél. Háy az 1980-as években Krassó élettársa is volt, és korabeli munkái, mint utcafolklór-gyűjtése vagy képregényei, arra tettek kísérletet, hogy közös nevezőre hozzák az avantgárd művészet és a hétköznapok nyelvét.⁵ Harmadrészt – bár ez a legnehezebben felderíthető szál, de biztos, hogy – az 1985-ben Londonba emigrált, és onnan 1989-ben hazatért Krassóra nagy hatással volt az 1980-as évek brit tünteteskultúrája.⁶ Londoni tartózkodása alatt szoros kapcsolatot épített ki úgy a Munkáspárt balszárnyával (például Tony Bennel), mint más, alternatív szervezetekkel is. Így biztos, hogy a korszak intenzív Thatcher-ellenes tünteteskultúrája megerősítette Krassót abban, hogy az utcai, performatív politika legalább olyan fontos, mint a kevesek számára hozzáférhető – de a hazai ellenzék körében domináns – írásalapú politizálás.

Utcai akciói erős politikai világnézetre építettek (amelyet gyanús, hogy még a Magyar Október Párt tagjainak egy része sem osztott), és próbáltak egy ezzel koherens, művészeti gyakorlatokból merítő nyelven megszólalni. Azon viszont nem érdemes dilemmáznia, hogy Krassó akciói művészetiek vagy politikaiak voltak-e. Ez a *vagy-vagy* csak megerősítené azt, hogy a művészetet politikán kívüli térként gondoljuk el, de nem vinne közelebb maguk az akciók a megértéséhez, bár az biztos, hogy ezek nem a művészet szabályai szerint játszottak.

Bár a Magyar Október Párt politikailag kudarcot vallott, nem érdemes elfelejteni, hogy volt, aki már 1989-ben is kritikusan állt a rendszerváltás milyenségéhez. Krassó György performatív akciói nem választhatók le politikai nézeteiről: azért próbálta utcára vinni a politikát, mert hitt abban, hogy a népnek kell lennie a politika cselekvőjének. Így ezen akciók nemcsak formájukban tagadták a rendszerváltás politikai projektjeit, hanem elveikben is: Krassó gyűlölte az államszocializmust, de nem gondolta, hogy csak azért, mert az mindig a népre hivatkozott, 1989 után a nép elfelejtésével kellene a nyugati mintákhoz igazodni; és tudta azt is, hogy a népnek a nemzetként való keretezése sem az emberek érdekeit szolgálja.

4 A populizmust ebben a cikkben nem megbélyegző fogalomként használom, hanem Mouffe és Laclau nyomán az olyan politikák jelzőjeként, amelyek a kielégítetlen népi igények közt próbálnak koalíciót teremteni, és azok nevében az elit ellen beszélni. A populizmus fogalmának ilyen értelmezéséről I. Ernesto LACLAU, *A populista ész*, Budapest: Noran, 2011, valamint a *Fordulat* 22. számát (2017).

5 NAGY Kristóf, „Így mindegyik emancipál? (Avantgárd művészet és populáris kultúra viszonya Háy Ágnes utcafolklór-gyűjtésében)”, *Alföld* 69 (2018): 2:79–86.

6 Bár Krassó szerepe ebben nem bizonyított, de a hozzá közel álló *Demokrata* című lap 1990. őszi számában szerepel egy rajz a Thatcher bukásához vezető *Poll tax riots*-ról.

1 GAGYI Ágnes, „Az antipopulizmus mint a rendszerváltás szimbolikus eleme”, *Fordulat* 21. sz. (2014): 298–316.

2 BOGÁD Zoltán, „1991: meghalt Krassó György”, *index.hu*, 2008. február 13.

3 Krassó utcaátnevezési gyakorlata – direkt vagy indirekt módon – 2010 után visszaköszönt a 4KI és a Momentum akcióiban is.